

GOOD PRACTICE

Fysieke vertaling van een vernieuwende onderwijsvisie

Het verhaal achter de verbouwing van het stedelijk gymnasium van Schiedam

Het Stedelijk gymnasium in Schiedam greep een noodzakelijke uitbreiding van het schoolgebouw aan om de ontwikkelde onderwijsvisie verder vorm te geven. Deze ongebruikelijke visie had gevolgen voor de eisen die aan het gebouw gesteld werden.

DOOR DAPHNE GLAZENBURG

Joke Gaasbeek, rector van het stedelijk gymnasium Schiedam, is ervan overtuigd dat het niets uit maakt welke onderwijsvisie een school nastreeft. “Montessori, vrije school, Jenaplan; het is allemaal om het even. Het gaat erom dat je bewust met onderwijs om gaat. Dat je voor je visie staat, dat je je vak met passie brengt.” Volgens de rector is dat de sleutel tot kwaliteit. Toen Gaasbeek vijftien jaar geleden in haar functie begon, kende de school al lessen van veertig minuten, waarbij de ‘afgesmokkelde’ minuten bijeengeraapt werden voor zelfstudie. Voor de leerlingen betekende dat vrije keuze voor vak en docent, maar ook: géén absentiecontrole en alle gevolgen van dien. Een radicale gedachte voor 1995.

ONGEBRUIKELIJKE VISIE

Zo'n vijf jaar geleden diende zich een kans aan door het toenemende aantal leerlingen. De noodzakelijke uitbreiding werd aangegrepen om de inmiddels verder ontwikkelde visie verder vorm te geven. De school stapte over op lessen van negentig minuten. Gevarieerd, met eerst een half uur klassikale les, dan zelfstudie, en als afsluiting nog twintig minuten klassikale reflectie. Wat het achterliggende idee is? “Alle leerlingen zijn zo verschillend; ze hebben allemaal belangstelling voor andere dingen. Met een flexibel lesrooster kun

je inspelen op wat zij interessant vinden, en maak je school dus veel leuker.”

Deze ongebruikelijke visie had extreme gevolgen voor de eisen die aan het schoolgebouw gesteld werden. Qua flexibiliteit, maar ook qua plattegrond wijkt het huidige gymnasium behoorlijk af van de gangbare doos met klaslokalen. Het lessysteem vraagt om een combinatie van klaslokalen en grote, interactieve ruimtes; de zogenaamde profielpleinen. Het zuinige overheidsbeleid maakte het Gaasbeek niet makkelijk. Met een norm waarbij elk klaslokaal acht uur per dag gebruikt wordt door dertig leerlingen, kun je wel nagaan dat er voor een grote, flexibele ruimte als een ‘profielplein’ geen budget beschikbaar is. “Mark Koopman van KAW architecten en adviseurs heeft dit op een slimme manier opgelost. Door zo min mogelijk gangen te ontwerpen, bleef er veel meer ruimte voor de profielpleinen over.” Het resultaat is een transparant interieur, waarbij alles met elkaar in verbinding lijkt te staan. Zelfs met buiten, door de aula die door een dunne glasplaat naadloos overgaat in het schoolplein.

GRAFFITIMUUR

Ondanks de vele visueel verbonden ruimtes is het gelukt om gezelligheid en rust in het interieur te brengen. De architect legde de basis met eerlijke materialen: veel warm hout, onbewerkt beton en heel veel glas. Om meer rust en privacy te creëren is

het glas voorzien van matte banen, waarin de naam van de ruimte elegant is verwerkt. Voor de inrichting is een warm kleurenschema gebruikt, waarbij beige en rood de hoofdtoon voeren. De rector moest haar tanden laten zien om dit concept consequent door te voeren. “Een paar maanden na de verbouw kwamen twee leraren aan met een busje vol krukjes. Hadden ze op de kop getikt. Op zo'n moment moet ik heel streng zijn, want anders wordt het binnen de kortste keren een zootje.”

Als je de aula binnenkomt kun je niet om de enorme graffitimuur heen. “Eigenlijk is dit een creatieve oplossing voor een krap budget.” De muur waar de oude school aansluit op de nieuwbouw was lelijk, maar

het opknappen ervan zou al snel in de papieren lopen. Hierop heeft Gaasbeek het kunstenaarscollectief 'Kwasten Met De Gasten' in de arm genomen, die de graffiti samen met een groep leerlingen heeft gemaakt. Aan de andere kant van de aula schuilt de nieuwe toneelruimte, die als er optredens of ouderavonden zijn bij de aula getrokken kan worden. Gaasbeek is zichtbaar trots op de ruimte, waarvan het grootste deel van de speciale belichting en de apparatuur geschonken is.

is de school nu toch goedkoper uit, want elektriciteit is veel goedkoper dan gas. Gaasbeek verwacht dat het systeem zich binnen tien jaar ruimschoots terugbetaald heeft.

Slimme techniek die er tegelijkertijd mooi uit ziet, is de klimaatgevel over de hele entreezijde van het gebouw. Die zorgt ervoor dat het in de zomer koel blijft en in de winter warm. Sensoren regelen de lichtsterkte en daarmee ook de warmte die

de lampen uitstralen. Het extra dikke glas houdt niet alleen de kou buiten, maar ook elk geluid van de drukke straat waar de school aan ligt. De architect is nuchter over dit thema. "Voor mij betekent duurzaamheid dat een gebouw een lang leven is gegund. Flexibiliteit is daarbij voorwaarde nummer één", aldus Koopman. Bij de verbouw van het gymnasium hield hij daarom in de constructie al rekening met een eventuele groei van de school.

SUCCESVOL

Heeft deze omslag veel veranderingen met zich mee gebracht? "Tja, spijbelaars en leerlingen die hun huiswerk niet maken schijn je altijd te houden. Toch zijn we wel succesvol geweest; vorig jaar zijn van de 73 laatstejaars op één na alle leerlingen geslaagd", aldus Gaasbeek. Natuurlijk zijn er ook dingen die wat minder goed werken: door de enorme aanwas van leerlingen is de school genoodzaakt de profielpleinen voor klassikale lessen te gebruiken. Dat werkt niet, want interactief betekent in dit geval ook: veel afleiding, niet de juiste hulpmiddelen en een onpraktische indeling.

Reden genoeg voor de rector om aan de volgende uitbreiding te beginnen. KAW architecten en adviseurs is weer gevraagd, dit maal om een verdieping boven op de uitbouw te ontwerpen. Gaasbeek weet al precies wat ze wil: ruimte voor meer profielpleinen, zonnepanelen en een groen dak. Nu de financiering nog.

Daphne Glazenburg is adviseur marketing en communicatie KAW architecten en adviseurs

DUURZAAM

Gaasbeek, die ook biologieleeraar is, heeft tijdens de renovatie flink op duurzaamheid ingezet. Zo is er vloerverwarming in combinatie met een warmtepomp in gekomen. De warmte en koudeopslag voor de warmtepomp bevindt zich onder het schoolplein. In de eerste stookperiode heeft dit meteen een enorm rendement opgeleverd. Tijdens de renovatie is de oppervlakte gegroeid van 3367 naar 4159 m², bijna een kwart groter dus. Het gasverbruik ging echter terug flink terug en leverde een besparing op van 25 procent. Het elektriciteitsverbruik steeg daarentegen fors. Deels door de motoren die de warmte-koude-installatie aansturen, maar ook doordat er nu simpelweg veel meer werkruimtes en computers zijn. Al met al

De leerlingen

Nog even en ze zijn er niet meer; leerlingen die meegemaakt hebben hoe de school er vroeger uit zag. De twee vrienden Thomas Leyenaar en Jeroen Delfos zijn laatstejaars en weten het nog wel: een klein schooltje met lokalen en een aula. Jeroen, die architect wil worden, merkt op dat het toen allemaal met grindplaten bekleed was. Ze zijn het er over eens dat de school heel sfeervol is geworden met het vele hout en de lichte ruimtes. Soms misschien een beetje te gezellig zelfs volgens Jeroen: "Op de pleinen heb je 360 graden afleiding. Je kunt naar buiten kijken, naar de andere pleinen; overal gebeurt wat."

Desondanks zijn ze bijzonder tevreden met de ongebruikelijke indeling. Met name tijdens de 'T-uren', wanneer ze zelf kunnen kiezen in welk vak ze zich willen verdiepen, worden de profielpleinen gewaardeerd. Dat ze hun eigen interesses kunnen volgen uit zich ook nu: de jongens zijn bezig met een werkstuk in een professioneel ontwerpprogramma. Thomas wijst het onbeperkte computergebruik dan ook aan als de grootste verbetering. Jeroen komt met iets heel anders. Hij had vroeger vaak hoofdpijn aan het eind van de middag. Nu de frisse lucht automatisch gereguleerd wordt komt dit eigenlijk nooit meer voor.